

Helga van Bijnen (CCP): “De levensloopregeling is nooit ‘hot’ geweest”

Deskundigen oordelen: Levensloopregeling had er niet moeten komen

Sinds 1 januari 2006 kunnen werknemers gebruikmaken van de levensloopregeling. Ze kunnen daarbij fiscaal vriendelijk sparen voor onbetaald verlof of een vervroegd pensioen. Het aantal deelnemers aan de regeling blijkt echter erg tegen te vallen. Moet de politiek een punt achter de levensloopregeling zetten?

Tekst: Gabor Mooij

Illustratie:

Walter van Kalsbeek

De verwachtingen voor de levensloopregeling waren hoog gespannen. Het kabinet verwachtte in 2004 dat er in 2009 drie miljoen mensen van de levensloopregeling gebruik zouden maken tegenover anderhalf miljoen voor de spaarloonregeling. Al snel bleek de levensloopregeling lang niet het succes dat het kabinet gehoopt had. Volgens ramingen van het CBS van begin maart 2009 namen in 2006 zo'n 230 duizend mensen deel aan de levensloopregeling. In 2007 waren dat er 259 duizend en eind 2008 waren er

niet waar kunnen maken”, stelt Helga van Bijnen. Zij is als fiscaal onderzoeker en docent verbonden aan het CompetenceCentre for Pension Research (CCP) van de Universiteit van Tilburg. Bas Jacobs, hoogleraar Economie en Openbare Financiën aan de Erasmus Universiteit, is van mening dat de levensloopregeling direct moet worden afgeschaft. “De levensloopregeling zou er nooit geweest moeten zijn. Het is een gefaciliteerde spaarpot van de overheid naast de fiscale aftrekmogelijkheden die al bestaan voor het pensioen en het eigen huis. Daarnaast wordt de levensloopregeling alleen door een klein, vooral mannelijk gedeelte van de

ceert hij. “Je kunt het geld dat je ermee spaart, gebruiken voor verlof, vroegpensioen of zelfs voor een aanvullende storting in het pensioen”. Maar ook hij vindt: “De levensloopregeling heeft wel verfijningen nodig.”

Falen

Een belangrijke reden voor het falen van de levensloopregeling is volgens Van Bijnen dat de combinatie met de spaarloonregeling niet mogelijk is. “Werknemers zouden van beide regelingen tegelijk gebruik moeten kunnen maken.” Daarnaast vindt Van Bijnen dat de regeling niet toegankelijk genoeg is. “Als ik naar mezelf kijk, moet ik teveel doen om deel te nemen. Ik moet een rekening openen, een verklaring van de bank en de werkgever krijgen en met de verklaringen naar de personeelsadministratie gaan. Ik werk vijf dagen in de week en heb geen tijd om tussendoor een levenslooprekening aan te vragen bij een bank. Het is helaas niet mogelijk om een levenslooprekening digitaal te openen.”

Van Harten ziet dezelfde redenen voor het geringe succes van de levensloopregeling. “De huidige levensloopregeling is

niet erg praktisch en de (verplichte red.) keuze tussen de levensloopregeling of de spaarloonregeling vormt een belemmering.”

Hoogleraar Jacobs heeft vier kritiekpunten op de levensloopregeling. “Ten eerste stimuleert de levensloopregeling mensen te vroeg met pensioen te gaan, terwijl we juist willen dat mensen langer doorwerken. Op de tweede plaats maak je het met de levensloopregeling aantrekkelijker om te sparen dan om geld te investeren in de kwaliteit van de carrière en scholing. Ten derde ontmoedigt de overheid met de levensloopregeling werk, door vrije tijd te subsidiëren.” Een vierde kritiekpunt is volgens Jacobs dat je met de levensloopregeling het spitsuur van het leven niet ontlast. “In het midden van hun leven (30-45) zitten mensen klem. Ze zijn veel geld kwijt aan kinderen, woonlasten en hoge pensioen-

**Helga van Bijnen (CCP):
“De huidige regeling heeft niet
gewerkt en is dus mislukt”**

ongeveer 270 duizend deelnemers. Aan de spaarloonregeling nemen ondertussen wel ruim drie miljoen werknemers deel.

Mislukt

“De huidige levensloopregeling heeft niet gewerkt en is dus mislukt. De regeling is met veel ambitie gebracht als spaarregeling voor iedereen, maar heeft dat

werknemers gebruikt voor met name vroegpensioen.” Jan van Harten is zelfstandig adviseur en eindredacteur van Nationaal Pensioenweblog. In tegenstelling tot Van Bijnen en Jacobs vindt hij niet dat de levensloopregeling moet verdwijnen. “De regeling is vanuit het oogpunt van planning een fantastisch instrument”, nuan-

Uitleg levensloopregeling

Het idee achter de levensloopregeling is dat deze het beter mogelijk moet maken voor werknemers om werk en privé te combineren. Daarom kunnen werknemers met de levensloopregeling belastingvriendelijk sparen voor onbetaald verlof en/of vroegpensioenen. Een werknemer mag niet tegelijkertijd gebruikmaken van de levensloopregeling en van de spaarloonregeling.

Sparen uit brutoloon

Jaarlijks mag een deelnemer aan de levensloopregeling maximaal twaalf procent van zijn of haar brutoloon sparen. Hij mag in totaal maximaal 210 procent van het bruto jaarloon sparen. De werkgever is niet verplicht de werknemer een bijdrage te geven voor de levensloopregeling. De werknemer moet het geld dat hij spaart voor de levensloopregeling storten op een speciale levenslooptekening of gebruiken voor een levens-

loopverzekering. Hij mag na overleg met de werkgever ook opgespaarde tijd omzetten in een levenslooptegoed. Pas bij opname van het levenslooptegoed betaalt de werknemer loonbelasting en de inkomensafhankelijke bijdrage voor de zorgverzekering. De werkgever houdt wel premies voor de werknemersverzekeringen in op de inleg voor de levensloopregeling. Daarnaast hoeft de werknemer geen vermogensrendementsheffing (box 3 inkomstenbelasting) te betalen over het geld op de levenslooptekening.

Levenslooptekening

Verder hebben deelnemers aan de levensloopregeling recht op een levenslooptekening. Dit is een korting van maximaal 195 euro per jaar op de inkomstenbelasting. De werknemer krijgt deze korting als hij geld opneemt van de levenslooptekening.

premie en hebben weinig tijd. Als mensen dan sparen via de levensloopregeling kunnen ze over nog minder geld beschikken. Ze moeten in het spitsuur juist lenen, oftewel geld overhevelen van de latere levensfase naar het spitsuur. Hiervoor hebben mensen de overheid niet nodig. Ze kunnen de overwaarde van hun huis gebruiken. Ook kunnen ze minder pensioenpremie betalen en langer doorwerken. De sociale partners moeten dit laatste dan wel mogelijk maken in cao's." In 2006 stelde Van Bijnen met vijf andere deskundigen het manifest 'Naar een effectievere levensloopregeling' op. Hierin staat dat mensen gebruik moeten kunnen maken van het levenslooptegoed in perioden dat ze een lager inkomen hebben door ontslag, demotie (het tegenovergestelde van promotie), verslechterende bedrijfsresulta-

ten of eigen risico's in de sociale zekerheid. Jacobs zou dat een slechte zaak vinden. "Het gevolg is dat je de aantrekkelijkheid van inactiviteit en uitkeringssituaties vergroot. Daarnaast zullen mensen zoveel mogelijk belastingvrij via de levensloopregeling gaan sparen. Hierdoor wordt het in feite onmogelijk om nog belasting op vermogensinkomsten te heffen in box 3."

Spaarloon en levensloop

Van Harten vindt dat er twee verfijningen noodzakelijk zijn voor de levensloopregeling. "Ten eerste moet de overheid zorgen dat er minder administratieve drempels zijn voor mensen om deel te nemen aan de levensloopregeling. Een tweede verfijning is dat de spaarloonregeling opgaat in de levensloopregeling. Je kunt dan de heffingskorting uit de levensloopregeling blijven gebruiken en het maximale be-

lastingvrije bedrag van 613 euro van de spaarloonregeling afschaffen. Dat is geen achteruitgang, want met het spaarloon heb je in de laagste belasting-schijf een fiscaal voordeel van 30 procent van 613 euro, oftewel zo'n 200 euro. De heffingskorting bij de levensloopregeling is 195 euro. Dat bedrag is dus ongeveer gelijk aan het voordeel van de spaarloonregeling voor de laagste belastingschijf en een paar tientjes lager dan het belastingvoordeel van de spaarloonregeling voor de hogere belastingschijven. Verder zou voor de nieuwe regeling de deblokering kunnen gaan gelden die nu alleen voor de spaarloonregeling mogelijk is. Dat wil zeggen dat mensen geld van de levenslooptekening mogen afhalen voor bijvoorbeeld een huis. Dat kan nu niet." Volgens Van Bijnen zouden werknemers tegelijkertijd deel moeten kunnen nemen aan de spaarloonregeling en aan de levensloopregeling. "Hierbij zouden ze bijvoorbeeld voor de spaarloonregeling jaarlijks maximaal 613 euro belastingvrij kunnen sparen. Voor de levensloopregeling zouden ze dan jaarlijks maximaal twaalf procent van het brutoloon minus het gespaarde bedrag voor de spaarloonregeling kunnen sparen. Het maximum van de levensloopregeling zou je wellicht

de levensloopregeling naar voren moeten worden gehaald, zodat de mensen het sparen niet voelen. Op dit moment krijgen deelnemers aan de regeling pas een extra heffingskorting bij het opnemen van het geld. Die bonus zouden ze al moeten krijgen bij het starten met de regeling. In de vorm van een soort welkomstpemie die de overheid betaalt."

Kredietcrisis

Van Bijnen verwacht dat eventuele aanpassingen van de levensloopregeling pas mogelijk zijn na de kredietcrisis. "De levensloopregeling is nooit 'hot' geweest en door de kredietcrisis nemen mensen al helemaal geen deel aan de levensloopregeling. Het is voor de politiek dan ook niet interessant om er nu wat mee te doen. We moeten na de kredietcrisis met een nieuw ontwerp komen met misschien ook een nieuwe naam. De huidige naam is aangetast door het gebrek aan succes van de regeling. Ook de werkgevers- en brancheverenigingen zouden na de kredietcrisis met een campagne moeten komen om de regeling te stimuleren." Jacobs weet niet of de levensloopregeling uiteindelijk verdwijnt. "Als een regeling eenmaal bestaat dan krijg je hem moeilijk weg. Misschien dat de levensloopregeling vanwege het

Bas Jacobs: "De regeling stimuleert mensen te vroeg met pensioen te gaan"

kunnen verlagen tot tien procent met daarbij eveneens een vermindering met het gespaarde bedrag voor de spaarloonregeling. Hiermee zou je het voortbestaan van de spaarloonregeling kunnen financieren." Van Bijnen stelt verder dat de levensloopregeling meer bekendheid moet krijgen. "Daarnaast moet de regeling gebruiksvriendelijker worden. Ook zou het financiële voordeel van

lage gebruik wel geruisloos kan verdwijnen. Het samengaan van de levensloopregeling en de spaarloonregeling zou voor mij een *second best* oplossing zijn. Ik heb liever dat ze allebei worden afgeschaft."

Zieltoegend

Het is duidelijk dat de huidige levensloopregeling mislukt is. De regeling leidt een zieltoegend bestaan. Er is weinig animo voor

deelname en zowel de overheid als de sociale partners doen er weinig aan om de regeling onder de aandacht van werknemers te brengen. De politiek geeft geen duidelijke signalen wat ze met de levensloopregeling wil. Uit eerder onderzoek van het Verbond van Verzekeraars (Consumentenmonitor 2007) bleek dat veel mensen niet meededen aan de levensloopregeling vanwege onzekerheid over het voortbestaan van de regeling. Het zou dan ook goed zijn als de politiek een duidelijke keuze

zou maken. Bij zo'n keuze kan het gaan om het beëindigen van de regeling of om het bedenken van een beter alternatief. Beëindigen zou weinig gevolgen hebben. Slechts een klein deel van de werknemers neemt deel aan de levensloopregeling. Daarbij komt dat die deelnemers de regeling vooral gebruiken voor vroegpensioen in plaats van voor verlof tijdens de carrière. Juist dat gebruik voor verlof stond de bedenkers van de le-

vensloopregeling voor ogen. Daarnaast zijn veel werknemers tegenwoordig mondig genoeg om (onbetaald) verlof zelf te regelen. Mocht de politiek toch kiezen voor een verbetering, dan zou ze de toegestane bestedingen uit de levensloopregeling aan kunnen vullen met de bestedingsmogelijkheden van de spaarloonregeling. Zo kan de overheid uiteindelijk toch nog een grote groep werknemers bereiken met de insteek die ze

eerder had met de levensloopregeling. De vraag is echter of dat nodig is. Uit het huidige gebruik van de levensloopregeling blijkt dat maar weinig werknemers zitten te wachten op een spaarmogelijkheid voor onbetaald verlof tijdens hun loopbaan. Voorlopig ziet het er niet naar uit dat de politiek veel gaat veranderen aan de levensloopregeling. Daarvoor heeft ze teveel andere zaken aan haar hoofd en daarvoor stelt de deelname aan de regeling momenteel te weinig voor.